

הודו ליקוק – על היסטוריה תרבות והלכה הרב מואיז נבון

~ היסטוריה ~

- **1600s** - In the early 17th century, a Day of Thanksgiving was declared by a religious leader as a time for contemplation, prayer ... in response to a special act of Divine Providence – rain after a drought for example.
- **1620** - **102 Pilgrims** boarded the Mayflower - a very small ship for a very big ocean - in *Plymouth, England* - and sailed west because they had a deep and abiding desire to worship their God as they saw fit. ... The Mayflower ... dropped anchor in Provincetown Harbor on November 22 and then in *Plymouth Harbor* on December 21. The dead of winter. No Holiday Inn. Just cold, bleak shoreline, with only the trees and hills to offer shelter.
- **1621** - The following autumn, to give thanks to God for the bounty of their crops and well-being, the Pilgrims -- 16 men, four women, 23 children **43 Pilgrims** and nine hired seamen or servants -- held a harvest festival.
- **1623** - July, in appreciation of an abundant harvest after a 14-day rain following a nearly catastrophic drought. Similar sporadic celebrations for the next century, but never national level.
- **1777** - Continental Congress' 'First National Proclamation of Thanksgiving': "... set apart Thursday, the eighteenth day of December next, for solemn thanksgiving and praise: ... the good People may express the grateful Feelings of their Hearts, ... and earnest Supplication that it may please GOD, through the Merits of J---- C----- ..."
- **1789** - President George Washington proclaimed the first nation-wide thanksgiving celebration in America marking November 26, 1789, "as a day of public thanksgiving and prayer to be observed by acknowledging with grateful hearts the many and signal favors of the Almighty God".
- **1863** - Influenced by the campaigning of author Sarah Josepha Hale, who wrote letters to politicians for around **40 years** trying to make it an official holiday, Thanksgiving was first celebrated on the same date by all states by a presidential proclamation of Abraham Lincoln. ...
- **1939/1941** - President Franklin D. Roosevelt observed that the last Thursday fell on the last day of the month, was "concerned that the shortened Christmas shopping season might dampen the economic recovery, issued a Presidential Proclamation moving Thanksgiving to the second to last Thursday of November."

~ ובחקתיהם לא תלכו [ויקרא פרק יח: ג] ~

שולחן ערוך יורה דעה הלכות חוקות העובדי כוכבים סימן קעח סעיף א
 אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם). (טור בשם הרמב"ם) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם. ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם. ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע. ולא יגלח השער מכנגד פניו מאוזן לאוזן ויניח הפרע. ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עובדי כוכבים כדי שיכנסו בהם רבים, כמו שהם עושים. הגה: אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם). וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות, או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאינא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר, מותר (מהרי"ק שורש פ"ח). לכן אמרו: שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי (ר"ן פ"ק דעבודת כוכבים).

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יא

ד. אם אסור מצד בחוקותיהם לא תלכו, להשתתף בסעודת יום ההודיה שעושים בארצות הברית ובדבר השתתפות במי שמחשיבים יום ההודיה (טיינסגיווינג) כעין חג לעשות בו סעודה. הנה לכאורה מכיוון שבספרי דתם לא הוזכר יום זה לחג, וגם לא שיתחייבו בסעודה, וכיוון שהוא יום זכר לאנשי המדינה, שהוא ג"כ שמח בהמדינה שבא לגור לכאן עתה או מכבר, לא מצינו בזה איסור לאו בעשיית שמחה בסעודה, ולא באכילת תרנגול ההודו (אינדק). וכדמצינו כה"ג בקידושין דף ס"ו ע"א שינאי המלך עשה שמחה בכבישה דמלחמה בכוחלית שבמדבר ואכלו שם ירקות לזכר. ... אבל אני סובר דמ"מ אסור לעשות יום קבוע בשנה לחוג זה, ורק בשנה ההוא שכבש ינאי המלך, בזה עשה השמחה ולא לקביעות, ויש בה גם משום בל תוסיף, ...

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יב

... אבל אפשר לפרש שלעניין האיסור דלאו "ובחוקותיהם לא תלכו", אין צורך בהיתרו לטעם שהיה מועיל גם לדינא לנו לעשות שמחה קבועה לזה אם היה אירע זה לישראל. אלא סגי להתיר בטעם שמועיל למנהגא דאינשי אף הנכרים, דכיוון שאין עושין זה בשביל עניני דתיהם, ולא בטעמי דתיהם, אלא הוא לזכר דבר שלא שיך לדתיהם, שלא נעשה זה ע"י כומרים אלא ע"י אינשי דעלמא שלא היו אדוקין בדתי ע"ז שלהו. כיוון שאין עושין זה מצד שייכות לדת שום ע"ז שבעולם, אין בזה משום ובחוקותיהם לא תלכו. ואף שבמה שמסיק הרמ"א שם בדוגמא להיתר מחמת שיש לדבר טעם במלבוש המיוחד לרופאים הוא טעם המובן ממש, וכן מה שעושין לכבוד, והיה מקום לומר שרק בכהאי גוונא ליתא לאיסור דבחוקותיהם, מ"מ נימא שלא בא הרמ"א למעט טעמים אחרים אף טעמים הפחותין מהם. ...

Rabbi Henkin

... regarding rejoicing and celebrating...; in this case one must examine the holiday to determine if its origins are primarily idolatrous or not... However, if the reason for the celebration is primarily secular it is permissible to celebrate, such as the coronation of the king, the Fourth of July in America or Thanksgiving. For this it makes no difference that some Gentiles celebrate these holidays in churches.

הרב יצחק הוטנר, פחד יצחק - אגרות וכתבים עמ' 199

... יש כאן לפנינו קביעות של חגיגה החוזרת מדי שנה בשנה ונכללת ע"י כך במחזור השנה, הרי יש בזה ענין של מועד והחוגג את היום הזה, בעל כרחו, שהוא משתתף במועד וחיודש מועד שלא ממקורותיה של תורה הוא מן החמורי חמורות. וכל זה היה נכון אפילו אם קביעות זו היתה לפי הלוח שלנו גם אז היה הענין מחמורי חמורות כנ"ל אבל מכיון שקביעות זו היא לפי התאריך הנהוג אשר מאז ומעולם היה המנהג אצלנו להוסיף את התיבה "למספרם" בשעת השימוש הרשמי בתאריך הנ"ל ... הוא מתן כבוד עצום לעבודה זרה הרי מילתא דפשיטא היא לכל בן דעת כי חגיגת מועד הקבוע לפי תאריך זה יש בו משום **אביזרייהו**. בכל זאת פרסומם של הדברים הפשוטים הנ"ל זקוקה היא לשיקול דעת מרובה כי כן מצינו בחז"ל שהחשש של איבה היה גורם גדול בהנהגתם והיינו שסברו כי הגדלת האיבה של אוה"ע לישראל יש בה גררא חזקה של פקוח נפש ועל כן כמובן שלא העלמתי ממך את האמת הברורה כמו שהיא אבל אתה מצדך במקומך תדע ותשכיל לשקול את פרסום הדברים במועצות ודעת.

שו"ת משנה הלכות חלק י סימן קטז - אי יש לאסור אכילת תרנגול הודו (טורקי) ביום חגם ... תחילת דינו של אדם על ד"ת אשר בקש לדעת חו"ד העני' באחד שרוצה לפרסם שהאוכל תרנגול הודו (טורקי בלע"ז) ביום חגם טענקסגיווינג בלע"ז הוי איסור גמור ובכלל יהרג ואל יעבור, ומעכ"ת הגם שאינו רוצה להתיר מ"מ לפרסם דבר כזה במדינה חפשית וחג זה להם סמל לחירות ואנחנו נהנים מהם ואם יצא באיסור כזה יש בזה משום איבה ומראים שאין מכירין טובה עבור החפשיות והו"ל כעין דינא דמלכותא. ...

והנה מטעם דינא דמלכותא או מטעם איבה לא ידעתי אי משום זה יש לנו למנוע מלכתוב דעת תורה ואם באמת היה בזה איסור עד כדי יהרג ואל יעבור לא היינו חוששים כלל שלהם הוא חג, והרבה חגאות יש להם וח"ו לנו לחוג בחגאות שלהם וגם מה שנוגע לתורתנו הקדושה לא חוששין לדין של דינא דמלכותא. ...

הנה כתב [הרמ"א] דדוקא "דבר שנהגו למנהג וחוק ואין טעם בדבר איכא למיחש משום דרכי האמורי" אבל בדבר שנתנו טעם לדבר הרי טעמו בצדו א"כ בהני שאוכלין תרנגול כפי ששמעתי הוא משום שלא הי' להם לאכול ומצאו אותו העוף ושמחים ונותנים שבה על שמצאו העוף לכאורה אין זה בכלל חוק משום דרכי האמורי. אלא דמ"מ יש לעיין בזה מטעם חג ועיין יו"ד סי' קמ"ח ס"ז עו"כ שעושה הוא חג לעצמו ומודה לאלילים ומקלסה ביום שנולד בו ויום תגלחת זקנו וכו' וכיוצא באלו וא"כ אפשר דהאי נמי בגדר זה של עו"כ שמקלסין על שהמציא להם עוף זה אלא שלפי שאומרים הם מודים להשי"ת על זה ולא לעו"כ אלא שגם בזה הרי הם משתתפים ח"ו כידוע וא"כ אפשר דהוא בכלל חגם ומנהג אבותיהם בידיהם ולכן ודאי אין לבנ"י להשתתף עם עכו"ם ביום חגם זה ח"ו ואין רוח חכמים נוחה הימנו ואולי גם אסור מדאורייתא ג"כ אבל לומר דהוה בכלל איסור יהרג ואל יעבור אין לך ודו"ק. ...

- Nick Bunker, *Making Haste from Babylon: The Mayflower Pilgrims and Their World*: Mr. Bunker discovered that the Bible belonging to one of the Pilgrims' leaders, William Bradford, contained a description of the custom, found in the Talmud (Berachot 10:8) that Psalm 107 is recited by those who have survived a journey across the sea.

ביאור הגר"א יורה דעה סימן קעח ... רק דוקא ללמוד מהם אסור וכמש"ש כיון דכתיב לא מינייהו גמרינן ול"ד משום דכתיב באורייתא אלא כל דבר שהיינו עושין זולתם מותר ...

הדו ליקוק פי טוב פי לעולם חסדו - תהלים פרק קז א: